

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 17.10.2021
Published /Yayınlanma 30.12.2021
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Vatansever Bayraktar, H. & Bingül, Ç. (2021). Sınıf öğretmeni adaylarının algılarına göre beden dili metaforları. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(77), 3038-3045.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2846>

Doç. Dr. Hatice VATANSEVER BAYRAKTAR

<https://orcid.org/0000-0002-0458-3405>

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü, İstanbul / TÜRKİYE

Arş. Gör. Çağla BİNGÜL

<https://orcid.org/0000-0002-9746-6899>

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü, İstanbul / TÜRKİYE

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ALGILARINA GÖRE BEDEN DİLİ METAFORLARI

BODY LANGUAGE METAPHORS ACCORDING TO PRIMARY SCHOOL TEACHER CANDIDATES' PERCEPTIONS

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının "Beden dili" kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Sınıf Öğretmeni adaylarının beden dili kavramına ilişkin metaforik algılarını ortaya çıkartmak için nitel araştırma yöntemlerinde fenomenoloji (Olgubilim) kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu etkili iletişim dersini almış 30 sınıf öğretmeni adayı oluşturmuştur. Katılımcılar 30 metafor üretmiştir. 29 metafor değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde "içerik analizi" tekniği kullanılmıştır. 29 metaforun analizi sonucunda 6 kategori ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler; "Beden dili iletişimi etkili kılar", "Beden dili iletişimin olmazsa olmazıdır", "Beden dili iletişime daha derin bir anlam katar", "Beden dili gerçekleri yansıtır", "Beden dili iletişimi kolaylaştırır" ve "Beden dilinin doğru kullanımı"dır. En fazla metafor "Beden dili iletişimin olmazsa olmazıdır" ve "Beden dili gerçekleri yansıtır" kategorilerinde yer almaktadır. Araştırma sonucunda en çok üretilen metafor "Ayna" olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmenliği, beden dili, metafor, öğretmen adayı.

ABSTRACT

The aim of this research is to reveal the mental images of the pre-service primary school teachers about the concept of "body language" through metaphors. Phenomenology was used in qualitative research methods to reveal the metaphorical perceptions of primary school teacher candidates about the concept of body language. The study group of the research consisted of 30 prospective primary school teachers who took the effective communication course. Participants produced 30 metaphors. 29 metaphors were evaluated. The "content analysis" technique was used in the evaluation of the research data. As a result of the analysis of 29 metaphors, 6 categories emerged. These categories are; "Body language makes communication effective", "Body language is indispensable for communication", "Body language gives a deeper meaning to communication", "Body language reflects facts", "Body language facilitates communication" and "Correct use of body language". Most metaphors are in the categories of "Body language is an indispensable part of communication" and "Body language reflects reality". As a result of the research, the most produced metaphor was "Mirror".

Keywords: Primary school education, body language, metaphor, pre-service teacher.

Issue/Sayı: 77

Volume/Cilt: 8

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

1. GİRİŞ

İnsan, varolduğu andan itibaren çevresiyle hem bilinçli hem de bilinçsiz olarak bir etkileşim, iletişim içinde olur. Bazen insan çevresini etkileme konusunda etken olur, bazen de çevresinden etkilenen olarak edilgen duruma geçebilir. Bu iki yönlü alışveriş hayatımız boyunca devam eden bir süreçtir. Kişiliğimizin oluşmasında iletişim alışkanlıklarımız, iletişim çabalarımız önem taşır. Anlamak, öğrenmek, anlatmak, başkalarına ulaşmak için iletişime geçilir. Sonuçta bütün kişiler arası ilişkiler iletişime dayalı olarak gerçekleşir. Aile bireyleri arasında, iş yerinde, hastanede doktor-hasta arasında, okulda öğretmen-öğrenci arasında ve daha aklınıza gelebilecek birçok yerde bireyler birbirleriyle iletişim kurmak zorundadır (Vatansever Bayraktar ve Doğan, 2014a). Bireyler arasındaki bu iletişim biçimi sözlü, sözsüz, tek yönlü veya çift yönlü iletişim olabilir.

İletişim; bireylerin, sözlü veya sözsüz olarak birbirleriyle ilişki kurmaları olarak tanımlanabilir. İletişimin amacı, alan ve veren arasında düşünce ve tutum ortaklığı yaratmaktır. Fakat iletişim yalnızca bilmek ya da bilgilendirmek değildir. İletişim, karşımızdaki kişiye aktarılan bilgi değil, bilginin aktarılış şeklidir. Eğer bir şeyler elde etmek isteniyorsa hayatın hangi alanında olursa olsun doğru iletişim kurma zorunluluğu vardır. Ancak doğru iletişim kurulduğu zaman iletilmek istenen mesaj karşı tarafa aktarılabilir (Vatansever Bayraktar ve Doğan, 2014b).

Dökmen (1994), iletişimi “Bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci.” olarak tanımlamaktadır. İletişim, kişiler arasında mesajların gönderilmesi, alınması ve kodunun çözülmesi veya diğer bir deyişle bilgi alışverişidir (Vatansever Bayraktar ve Arnaudova, 2015). İletişim, fikirleri yaratma ve paylaşma sanatı ve sürecidir. Etkili iletişim, bu fikirlerin zenginliğine bağlıdır (Mcpheat, 2010). İnsan sosyal bir varlık olduğu için çevresindekilerle iletişim kurması kaçınılmazdır (Çalışkan ve Kılıç, 2018; Ertürk, 2021). İletişim, sosyal ilişkilerde başarıya yol açar (Vatansever Bayraktar, 2012). Çevresindekilerle sağlıklı ve olumlu ilişkiler geliştirmek isteyen kişiler, bunu yaşamlarında doğru zamanda ve doğru yerde yapmak için kullanılmalıdır. Oluşan her ilişki bireyin gelişimine katkı sağlar. Toplumsal sorunlara demokratik çözüm için iki yönlü iletişim kurulması gerekmektedir. Eğer böyle bir iletişim kurulamazsa sorunlar çözülemez (Tayfun, 2012).

İletişimin temelini insan vücudu oluşturur (Tayfun, 2012). Bir konuşma ne kadar ilgi çekici veya ilginç olursa olsun, konuşmacı olumsuz beden dili sinyalleri veriyorsa, dinleyicilerin söylediklerini dinleme olasılığı daha düşüktür. Benzer şekilde, birisiyle konuşuyorsanız ve beden diliniz kapalıysa, o zaman dinliyor olsanız bile, söylediklerine ilgisizmişsiniz gibi görünebilir. İnsanlar, günlük yaşamlarında sadece sözlü ve yazılı iletişim aracını kullanmazlar. Bedensel hareketlerle de birbirleriyle iletişim kurabilmektedirler (Çelebi ve Taşdemir, 2017, s.93). İnsanlar farkında olmadan günlük yaşamlarında beden dilini etkili bir biçimde kullanırlar (Fidan ve Torun, 2019).

Beden dili, bir kişinin diğer kişiler ve şeyler hakkındaki duygu, düşünce ve tutumlarını gösteren fiziksel hareketler ve değişiklikler yoluyla bir anlama ve iletişim aracıdır. Vücut hareketleri ve jestler, anlamı iletmemizin başka bir yoludur. Yürürken, ayakta dururken, otururken ve omuzlarımız, ellerimiz, kollarımız ve bacaklarımızla yaptığımız şeylerle yaparız. Bunu başımızı nasıl tuttuğumuza ve bedenlerimizi başkalarına doğru veya onlardan uzağa nasıl konumlandırıdığımıza göre yaparız (Miller, 2005). Jestler, ellerimizle bir şekil oluşturduğumuzda betimleyici, bir kişi ile konuşurken onu başımızı hareket ettirerek onayladığımızda pekiştirici, tahtadaki yazıya vurduğumuzda vurgulayıcı, elimizle sıraya veya ayaklarımızla yere vurduğumuzda dikkat toplayıcı işlev görebilir. Jestlerin aşırı kullanımından kaçınılmalıdır. Çok fazla jest kullanıldığında önemli noktanın hangisi olduğu anlaşılmaz, dikkatin iletiden çok jestlere yönelmesine neden olabilir (Moore, 2000; Akt. Vatansever Bayraktar, 2015a). İnsan beynindeki her bir düşüncenin ufak yansıması bedende gözlemlenebilir (Fidan ve Torun, 2019). Beden dili insanlığın varoluşundan beri tüm dillerin ortak dilidir (Torun ve Torun, 2019).

Etkili iletişim, eğitimi etkili kılar (Açıkalin ve Turan, 2020). İletişim kelimelerden daha fazlasıdır ve öğretmenlerin ve yöneticilerin sınıfta gönderdikleri ve aldıkları sözsüz mesajları anlamaları önemlidir (Miller, 2005). Beden dili, kullanmayı öğrenebileceğiniz yararlı bir araçtır (Özbent, 2007). Sınıf içinde öğretmen ve öğrenciler sürekli etkileşim halindedir. Bu etkileşim sırasında öğretmenler beden dilleriyle bilinçli ve bilinçsiz mesaj verebilirler (Erdoğan, 2003; akt. Güleç ve Temel, 2015). İlkokul öğrencilerinin karakterinin şekillenmesinde sınıf öğretmenleri büyük bir örnek rol teşkil etmektedir. Bu sebeple öğretmenlerin beden dili aracılığıyla verdikleri bu mesajlar çok önemlidir (Özbent, 2007). Örneğin, göz teması iletişimde en önemli noktalardan biridir çünkü öğretmenler sınıfta yaşanan olaylara müdahale ederken göz temasında bulunur (Ertürk, 2021). Öğretmen sınıfta istenmeyen bir

davranış gösteren öğrenciyi ilk başta gözleri bir uyarı olarak kullanır ya da sınıfta konuşan öğrenciyi dinlediğini belli etmek için göz temasından faydalanır.

Öğretmenler jest ve mimikleri kullanırken doğal olup taklitten kaçınmalıdır çünkü öğretmenler sınıfta konuşurken bilinçli olmadan da jest ve mimikleriyle de öğrencilere sinyal gönderir. Ayrıca bir öğretmen çevresindeki öğrencilerin beden dilini doğru çözümleyebilirse mesleğinde ve sınıf yönetiminde daha başarılı olabilir ve iletmek istediklerini daha kısa ve etkili bir biçimde aktarabilir (Özdemir, 2021).

Etkili bir öğrenme ikliminde, akademik başarının desteklendiği, iletişim ağının açık olduğu, olumlu davranış beklentilerinin varlığı, öğretmen-öğrenci işbirliğinin hakim olduğu, korkusuz bir dersin ve olumlu araçlarla sınıfın yönetilmesi ile öğretmen-öğrenci deneyimlerinin dahil edilerek, güvene dayalı ilişkiler hakimdir (Çelik, 2002; akt. Vatansver Bayraktar, 2015b).

Öğrencilere iletişim becerisi kazandırabilmek için başta öğretmen ve öğretmen adaylarına bu beceri kazandırılmalıdır. İletişim becerilerinin öğrencilere erken yaşta kazandırılması, onların ilerideki yaşamları için katkı sağlar (Dilber ve Akhan, 2019). Öğretmen beden dili aracılığı ile sınıftaki yerini öğrencilerine hissettirebilmeli, çevresi ile etkileşim ve iletişim sağlayarak, sözsüz iletişim becerilerini kullanmalıdır (Çalışkan ve Yeşil, 2005).

Eğitimin farklı alanlarında daha önce metafor çalışmaları yapılmıştır. Yapılan daha önceki çalışmalar incelendiğinde, öğretmen kavramına ilişkin üretilen metaforlar incelenmiştir (Saban, 2004; Şaban, Koçbeker ve Saban, 2004; Çelikten, 2006; Yılmaz, Göçen ve Yılmaz, 2013; Kıral, 2015). İletişim kavramına ilişkin metafor çalışmaları da yapılmıştır (Akran, Acıdemir ve Uludağ, 2018; Semercioğlu ve Akçay, 2020; Aydemir ve Çetin, 2021). İlgili literatür incelendiğinde beden dili ile ilgili bir metafor çalışmasına rastlanılmamıştır.

1.1. Amaç

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının “Beden dili” kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf öğretmeni adayları “Beden dili” kavramına ilişkin sahip oldukları algılarını hangi metaforlar aracılığıyla açıklamaktadırlar?
2. “Beden dili” kavramına ilişkin olarak öğrenciler tarafından ileri sürülen metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kategorilerde toplanabilir?

2. YÖNTEM

Bu çalışmada Sınıf Öğretmeni adaylarının beden dili kavramına ilişkin metaforik algılarını ortaya çıkartmak için nitel araştırma yöntemlerinde fenomenoloji (olgubilim) kullanılmıştır. Fenomenolojik çalışmada bireylerin belirli bir deneyim veya durumdan nasıl anlam çıkardığına dair veriler toplanır ve bu veriler yorumlar (McMillan ve Schumacher, 2014). Fenomenolojik çalışmada belirli bir fenomen ile ilgili yaşantılar sorgulanarak yaşantının özüne inmek amaçlanır (Saban ve Ersoy, 2019). Metaforlar öğretmen adaylarının belirli metaforlara ilişkin algılarını ortaya çıkarmada güçlü bir araçtır (Saban, 2004).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde bir vakıf üniversitesi sınıf öğretmenliği bölümü 4. sınıfta öğrenim gören 30 öğretmen adayı oluşturmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

Değişken		(f)	(%)
Cinsiyet	Kadın	6	20
	Erkek	24	80
	<i>Toplam</i>	30	100

2.2. Veri Toplama

Sınıf öğretmeni adaylarının “beden dili” ile ilgili algısını ortaya çıkartmak için her bir katılımcıya: “Beden dili..... gibidir/benzer. Çünkü .....” ifadesi verilerek cümleyi tamamlamaları istenmiştir. Sınıf öğretmenleri adaylarından toplanan bu veriler araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır.

Örneğin;

“Beden dili” tuz gibidir/benzer. Çünkü ne kadar mükemmel yaparsak yapalım tuz gibi basit ve ufak bir şeyi unuttuğumuzda yemeğimizde lezzeti yakalamayız.

2.3. Veri Analizi

Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde “içerik analizi” tekniği kullanılmıştır. Araştırmacılar benzer konuları aynı kategoriler altında toplamayı amaçladığından, veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir (Patton, 2018).

3. BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmada 30 katılımcıdan veri toplanmıştır fakat 1 tanesi geçerli olmadığından 29 metafor değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 2. Beden Diline İlişkin Metaforların Dağılımı

Metaforlar	(f)	%
İstiklal Marşı	1	3,45
Simitteki Susam	1	3,45
Gece gündüz	1	3,45
Gökkuşağı	1	3,45
Ayna	2	6,90
Gemi	1	3,45
Dans etmek	1	3,45
Kod (Şifre)	1	3,45
Ayakkabı	1	3,45
Yol	1	3,45
Kitap kapağı	1	3,45
Çorbadaki tuz	1	3,45
Su	1	3,45
İç güzellik	1	3,45
Tatlının yanındaki dondurma	1	3,45
Konuşma dili	1	3,45
Sözlük	1	3,45
Kitap	1	3,45
Tiyatro	1	3,45
Fon müziği	1	3,45
Krem Şanti	1	3,45
Baharat	1	3,45
Künefenin yanındaki kaymak	1	3,45
Müziğin ritmine uygun dans etmek	1	3,45
Uçaktaki lövyeye ile kanatçıklar	1	3,45
Tuz	1	3,45
Mangaldaki ateş	1	3,45
Pantomim	1	3,45
Toplam	29	

Yukarıdaki Tablo 2’de sınıf öğretmeni adaylarıyla toplanan 30 metafor yer almaktadır. En sık kullanılan metaforun “Ayna” olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Beden Diline İlişkin Kategoriler

Kategoriler	(f)	(%)
Beden dili iletişimi etkili kılar	5	17,25
Beden dili iletişimin olmazsa olmazıdır	7	24,15
Beden dili iletişime daha derin bir anlam katar	2	6,90
Beden dili gerçekleri yansıtır	7	24,15
Beden dili iletişimi kolaylaştırır	3	10,35
Beden dilinin doğru kullanımı	5	17,25
Toplam	29	

Tablo 3’te beden diline ilişkin metaforlardan oluşan temalar yer almaktadır. “Beden dili iletişimi etkili kılar”, “Beden dili iletişimin olmazsa olmazıdır”, “Beden dili iletişime daha derin bir anlam katar”, “Beden dili gerçekleri yansıtır”, “Beden dili iletişimi kolaylaştırır” ve “Beden dilinin doğru kullanımı” olarak temalar ortaya çıkmıştır. Tabla 3’te de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının verdiği yanıtlar doğrultusunda en yüksek frekansa sahip iki kategori vardır. Bunlar; “Beden dili iletişimin olmazsa olmazıdır” ve “Beden dili gerçekleri yansıtır” kategorileridir.

Tablo 4. “Beden dili iletişimi etkili kılar” kategorisi

Metafor	Gerekeçe
Kitap kapağı	Bir kitabın içeriği dışında kapağı, resmi, başlığı da bizi etkileyebilir ve o kitap bizim için daha etkili hale gelebilir. Kitap için dış kapak nasıl etkiye sahipse iletişimde de beden dili öyle bir etkiye sahiptir.
Su	Etkili konuşmada kullandığımız ilaç metaforundan hareketle, sadece ilaç yani etkili konuşma etkili bir iletişimde yetersiz kalır. O ilacı yutmak için suya yani etkili bir konuşma gerçekleştirebilmemiz için beden diline de ihtiyaç vardır.
Tatlının yanındaki dondurma	Tatlı yerken dondurma yemek hem tatlı ağır bir tatlı ise hafifletecek hem de tatlıyı daha lezzetli kılacaktır. Bu yüzden de etkili iletişimde kullanacağımız beden dili hem iletişimi kolaylaştıracak hem de daha etkili kılacaktır.
Gökkuşuğu	Gökkuşuğu gökyüzünü nasıl renklendiriyorsa beden dili de iletişim sürecini renklendirir.
Gece gündüz	Gece ve gündüzün birbirini tamamladığı gibi beden dili de insanları daha iyi anlamayı sağlayıp etkili iletişimi tamamlar.

Yukarıdaki Tablo 4’te de görüldüğü gibi değerlendirmeye alınan 29 metaforun 5 tanesi “Beden dili iletişimi etkili kılar” temasının altında yer almaktadır. Bu temada kitap kapağı, su, tatlının yanındaki dondurma, gökkuşuğu ve gece gündüz metaforları vardır. Bu temada yer alan bütün ifadeler olumlu şekildedir.

Tablo 5. “Beden dili iletişimin olmazsa olmazıdır” kategorisi

Metafor	Gerekeçe
Simitteki susam	Simit susamsız yetersizdir, etkisizdir. Simiti simit yapan yegâne şey susamdır. Susamı beden diline benzetirsek iletişimde beden dili olmazsa iletişim yetersiz kalacaktır.
Yol	Gideceğin yere seni ulaştıran en önemli araçtır.
Çorbadaki tuz	Tuzsuz çorbanın tadı olmaz. Beden dili olmadan da etkili iletişim sağlanamaz.
Tuz	Ne kadar mükemmel yaparsak yapalım tuz gibi basit ve ufak bir şeyi unuttuğumuzda yemeğimizde lezzeti yakalayamayız.
Krem Şanti	Krem şantisiz pasta keki nasıl lezzetli olmazsa, etkili iletişim de tek başına etkili konuşma için yeterli olamaz.
Baharat	Baharatı olmayan bir yemeğin hiç lezzetli olmaz. Etkili iletişim de tek başına etkili konuşma ile yeterli olmaz.
Künefenin yanındaki kaymak	Nasıl bir künefe kaymaksız eksikse beden dili olmayan iletişim de eksiktir.

Yukarıdaki Tablo 5’te de görüldüğü gibi değerlendirmeye alınan 29 metaforun 7 tanesi “Beden dili iletişimin olmazsa olmazıdır” temasının altında yer almaktadır.

Tablo 6. “Beden dili iletişime daha derin bir anlam katar” kategorisi

Metafor	Gerekeçe
İstiklal Marşı	Dışardan bakılınca sadece şiir olarak görülse de türkün bağımsızlığını anlatır. İşte beden dilimizde dışardan sadece hareket olarak görünse de bizi anlamak isteyen bir insana kendimize ait jest ve mimiklerle özgürlüğümüzü anlatmaktadır.
Kitap	Sadece dış kapağa bakmak yeterli olmaz. Tam olarak anlamak için kitabın içindeki yazılara da bakmalıyız. Beden dilinde de sadece konuşulanlara bakmak yeterli olmaz. Kişinin hareketlerine de bakmalıyız.

Yukarıdaki Tablo 6’da da görüldüğü gibi değerlendirmeye alınan 29 metaforun 2 tanesi “Beden dili iletişime daha derin bir anlam katar” temasının altında yer almaktadır. Bu temada İstiklal marşı ve kitap metaforları vardır. Bu temada yer alan bütün ifadeler olumlu şekildedir.

Tablo 7. “Beden dili gerçekleri yansıtır” kategorisi

Metafor	Gerekeçe
Tiyatro	Duygu ve düşüncelerimizi o anlık aktarmada bize yardımcı olur ve düşüncelerimizi soyuttan somut bir hale getirir.
Ayna	Nasıl ki aynaya baktığımızda karşımızdakini net bir şekilde görebiliyorsak beden dilimizde karşımızdaki insanlara tıpkı ayna gibi yansır.
Ayna	İçimizdekileri olduğu gibi dökmeye yardımcı olur.
İç güzellik	Bir insan içini yansıtmadan nasıl biri olduğunu anlayamayız.
Sözlük	Sözlük nasıl bize kelimelerin anlamını yazılı ya da sözlü olacak şekilde anlatıyorsa, beden dili de görsel olarak anlamlandırır. Ne konuşuyor olursak olalım, beden dilimiz bu konuşmayı isteyerek mi yapıyoruz, nefret ederek mi yapıyoruz ya da bunun gibi konuşmalarımızın altında nasıl duygularımız var ise bunları açığa çıkarır.
Konuşma dili	Kişi jest ve mimikleriyle ne demek istediğini anlatır.
Pandomim	Hiçbir söz söylemeye gerek kalmadan karşı tarafa gereken mesajı verebiliriz.

Yukarıdaki Tablo 7’de de görüldüğü gibi değerlendirmeye alınan 29 metaforun 7 tanesi “Beden dili gerçekleri yansıtır” temasının altında yer almaktadır. Bu temada tiyatro, ayna, iç güzellik, sözlük, konuşma dili ve pandomim metaforları vardır. Ayna metaforu 2 katılımcı tarafında üretilmiştir. Bu temada yer alan bütün ifadeler olumlu şekildedir.

Tablo 8. “Beden dili iletişimi kolaylaştırır” kategorisi

Metafor	Gerekeç
Fon müziği	Şiirin arkasına konulan fon müziği verilmek istenen duygunun daha net şekilde verilmesine yardımcı olur, yalnızca şiir okunduğunda aynı etkiyi vermeyebilir. Beden dili de aynı şekilde anlatılmak istenen duygu ve düşünceleri destekleyici niteliktedir.
Ayakkabı	Bir yere gitmek için ayakkabın olmasına gerek yoktur ama ayakkabın olduğu zaman işler çok kolaylaşır.
Gemi	İletişimi taşımaktadır.

Yukarıdaki Tablo 8’de de görüldüğü gibi değerlendirmeye alınan 29 metaforun 3 tanesi “Beden dili iletişimi kolaylaştırır” temasının altında yer almaktadır. Bu temada kod (Şifre), fon müziği, ayakkabı ve gemi metaforları vardır. Bu temada yer alan bütün ifadeler olumlu şekildedir.

Tablo 9. “Beden dili doğru kullanımı” kategorisi

Metafor	Gerekeç
Kod (Şifre)	Doğru kodu yollarsan etkili sonuçlar alırsın.
Müziğin ritmine uygun dans etmek	Müziğin ritmine göre dans etmek dışarıdan nasıl uyumlu görünüyorsa, iletişim kurarken de doğru beden dili kullanmak karşıya iletilmek istenen mesajı o derece etkin kılar.
Mangaldaki ateş	Nasıl ateşin şiddetini ayarlamadığımızda etler yanarsa, iletişimde de beden dilinin düzeyini iyi ayarlayamazsak iletişimin etkisi azalır.
Dans etmek	Dans etmek dışarıdan uyumlu görünüyorsa güzeldir. Uyumsuz gözüküyorsa dans etmek bize asla hitap etmez. İletişim kurarken de doğru beden dili kullanmak karşıya iletilmek istenen mesajı o derece etkin kılar.
Uçaktaki lövy ve kanatçıklar	Pilot nasıl uçağı yönlendirmek istediği yöne doğru lövyeyi hareket ettirir kanatçıklarda buna uyum sağlayıp hareket geçerse insanların beden dili de düşünceleri ve söylemleriyle uyum sağladığında karşı tarafta daha etkili bir durum oluşturur.

Yukarıdaki Tablo 9’da da görüldüğü gibi değerlendirmeye alınan 29 metaforun 5 tanesi “Beden dili doğru kullanımı” temasının altında yer almaktadır. Bu temada kod (Şifre), müziğin ritmine uygun dans etmek, uçaktaki lövy ve kanatçıklar, mangaldaki ateş ve dans etmek metaforları vardır. Bu temada yer alan bütün ifadeler olumlu şekildedir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği bölümü etkili iletişim dersini almış son sınıf öğrencilerinin “Beden Dili” ilişkin metaforlar ortaya çıkarılmıştır. Öğretmen adayları tarafında 29 metafor üretilmiştir. Bu metaforların içinde olumsuz ifadeler rastlanılmamıştır. Buna göre, son sınıf öğretmen adaylarının zihninde “Beden dili” olumlu bir imaja sahiptir.

Araştırmada öğretmen adaylarının “Beden Dili” kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlardan yola çıkarak 6 kategori oluşturulmuştur. Bunlar; “Beden dili iletişimi etkili kılar”, “Beden dili iletişimin olmazsa olmazıdır”, “Beden dili iletişime daha derin bir anlam katar”, “Beden dili gerçekleri yansıtır”, “Beden dili iletişimi kolaylaştırır” ve “Beden dilinin doğru kullanımı” kategorileridir. Çalışmada oluşan temalar aslında etkili iletişimin özelliklerini yansıtır niteliktedir. Bu çalışmanın sonucu gösteriyor ki son sınıf öğretmen adayları beden dilinin özelliklerini metafor aracılığıyla yansıtabilmektedir.

Araştırma sonucunda beden diline ilişkin en çok ortaya çıkan metafor ise “Ayna” metaforu olmuştur. Bu sonuçta Robertson (2002)’un (akt; Nas, 2015) duygular beden diliyle dışarı yansır ve anlam yüzümdeki ifadede okunabilir sözünü kanıtlar niteliktedir. Bizim araştırma sonucumuz ile benzer bir şekilde eğitim fakültesi öğrencileri ile yapılan iletişimle ilgili metafor çalışmasında “Ayna” metaforu en sık karşılaşılan metafor olmuştur (Yılar ve Tağrikulu, 2021).

Beden dili iletişimin bir aracı olduğu için iletişim kavramına ilişkin diğer metafor çalışmalarında farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Semercioğlu ve Akçay’ın (2020), sınıf öğretmeni adaylarının iletişim kavramına yönelik yaptığı metafor çalışmasında en çok üretilen “su” metaforudur. Benzer bir şekilde Aydemir ve Çetin’in (2021) iletişim becerileri ile ilgili çalışmasında “su” en çok verilen yanıt olmuştur. İletişim kavramına yönelik üniversite öğrencilerinin yaptığı metafor çalışmasında “ekmek” ve “su” en fazla ortaya çıkan metaforlar olmuştur (Koç Akran vd., 2018).

Beden dili ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde,

- Öğretmen adaylarının etkili iletişim gerçekleştirebilmesi için Beden Dili dersi konulabilir.
- Beden dili farkındalığı oluşturmak için beden dili seminerleri düzenlenebilir.
- Beden dili ile ilgili metafor çalışması farklı çalışma grupları ile gerçekleştirilebilir.
- Öğretmen adaylarının beden dilini en fazla ayna metaforuna benzetmesi beden dilinin bizi ayna gibi yansıttığını gösterir. Bu yüzden sınıf öğretmenleri derslerde kullandıkları beden diline kendilerini doğru ifade edebilmek için önem vermelidir ayrıca öğretmenler, derslerde öğrencilerle etkileşimde beden dilinin önemini vurgulayabilir.

KAYNAKÇA

- AÇIKALIN, A. & TURAN, S. (2020). *Bir Anlam Köprüsü İnşa Etme Aracı Olarak Okullarda Etkili İletişim*. Ankara: Pegem Akademi
- AYDEMİR, A. & ÇETİN, T. (2021). Metaphorical perceptions of preservice social studies teachers about the communication skills. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 8(3), 77-91.
- ÇALIŞKAN & YEŞİL (2005). Eğitim sürecinde öğretmenin beden dili. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 199-207.
- ÇALIŞKAN, N., ve KILIÇ, E. (2018). *Eğitsel Süreç ve Beden Dili*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÇELEBİ, S., & TAŞDEMİR, F. (2017). Öğretmen adaylarının dramatizasyon becerilerinde beden dili ve bürünü yansıtılma durumları. *International Journal of Language Academy*, 5(12), 92-102.
- ÇELİKTEN, M. (2006). Kültür ve öğretmen metaforları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(21), 269-283.
- DİLBER, F., & AKHAN, O. (2019). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri düzeylerinin incelenmesi. *Avrasya uluslararası araştırma dergisi*, 7(17), 473-493.
- DÖKMEN, Ü. (1994). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- ERTÜRK, A. (2021). Öğretmenin beden dili. Necati Cemaloğlu ve Kübra Yener (Ed.), *Sınıf Yönetimi içinde* (531-582. ss.). Ankara: Pegem Akademi.
- FİDAN, M. & URHAN TORUN, B. (2019). *Konuşmayan Dil Sözsüz İletişim*. Ankara: Gazi Kitabevi
- GÜLEÇ, S., & TEMEL, H. (2015). Body language using skills of teacher candidates from departments of mathematics education and social studies education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 186, 161-168.
- KIRAL, E. (2015). Öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmen metaforları. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 57-65.
- KOÇ AKRAN, S., ACIDEMİR, M., & ULUDAĞ, Ş. (2018). Üniversite öğrencilerinin iletişim kavramına yönelik metaforik algıları. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 69-82.
- MCMILLAN, J. H., & SCHUMACHER, S. (2014). *Research in Education: Evidence-Based Inquiry*. Harlow: Pearson Educaiton.
- MCPHEAT, S. (2010). *Effective Communication Skills*. MTD Training &ventus publishing aps
- MILLER, P. W. (2005). Body language in the classroom. *Techniques: Connecting Education and Careers*, 80(8), 28-30.
- NAS, R. (2015). *Sağlıklı Öğretmen-Öğrenci İlişkileri*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- ÖZBENT, S. (2007). Sınıfta beden dili. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(2), 259-289.
- ÖZDEMİR, A. (2021). *Beden Dili Etkili İletişim Etkili Konuşma*. İstanbul: Gece Kitablığı.
- PATTON, M. Q. (2018). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- SABAN, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- SABAN, A., & ERSOY, A. (2019). *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- SEMERCİOĞLU, M. S., & AKÇAY, A. O. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının iletişim kavramına ilişkin metaforik algıları. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 217-224.
- ŞABAN, A., KOÇBEKER, B. N., & SABAN, A. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kuram ve uygulamada eğitim bilimleri*, 6(2), 509-522.
- TAYFUN, R. (2012). *Etkili İletişim ve Beden Dili*. Ankara: Nobel Yayın.
- VATANSEVER BAYRAKTAR, H. & DOĞAN, C. (2014a). Öğrencilerin öğretmenleri ile olan iletişimleri ile Türkçe dersi konuşma becerileri arasındaki ilişki, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 107-122.
- VATANSEVER BAYRAKTAR, H. & DOĞAN, C. (2014b). Beşinci sınıf öğrencilerinin öğretmenleri ile arasındaki iletişimin değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 30, 237-249.
- VATANSEVER BAYRAKTAR, H. & ARNAUDOVA, A. (2015). Examination of the communication between lecturers and teacher candidates (An example of İstanbul Sabahattin Zaim University And Bulgaria Trakia University). *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(11), 1587-1608.
- VATANSEVER BAYRAKTAR, H. (2012). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin öğretmeni ve ebeveyni ile olan iletişimleri ile Türkçe dersi konuşma becerileri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- VATANSEVER BAYRAKTAR, H. (2015a). Eğitim ortamında öğretmen öğrenci iletişimi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(18), 262-285.
- VATANSEVER BAYRAKTAR, H. (2015b). Sınıf yönetiminde öğrenci motivasyonu ve motivasyonu etkileyen etmenler. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 1079-1100.
- YILAR, M. B. & TAĞRİKULU, P. (2021). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim kavramına yönelik metaforik algılarının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 71-97.
- YILMAZ, F., GÖÇEN, S. & YILMAZ, F. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algıları: bir metaforik çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 151-164.